

TERZIJDE

ACHTSTE STEKELBEESE FESTIVAL : FASCINEREND VERHAAL VAN WOORD, BEELD EN KLANK

Van eigenzinnig theaterplateau evolueerde OUD HUIS STEKELBEESE de laatste jaren tot een theaterhuis met een artistieke visie en filosofie die ze jaarlijks willen tonen en toetsen tijdens een internationaal festival in de herfstvakantie, en het kleinschaliger 'Hik en Tic' eind juni.

De 8e herfstuitgave van het Stekelbeesfestival vond dit jaar plaats van 28 oktober tot en met 2 november op diverse locaties in en rond de stad Gent. Meteen werd nog maar eens de vinger op de wonde gelegd nl. de nood en het gebrek aan receptieve theaterruimtes met behoorlijke accommodatie. Al is het (kinder)theater creatief en spitsvondig, het zoeken naar en het eventueel aanpassen van geschikte ruimtes kost onnodig veel energie en geld.

Festival : meeting point

Een festival is een ontmoetingsplaats waar theatermakers met elkaar geconfronteerd worden in hun werk en waar organisatoren en publiek kennis maken met de stand van zaken. Met dit festival wil OHS zeker geen overzicht presenteren van wat zich momenteel in binnen- en buitenland aan kindertheater aanbiedt. Neen, hun filosofie getrouw, trachten ze eigen werk te confronteren met artiesten, gezelschappen of projecten waarmee ze zich verwant voelen. Ter gelegenheid van het 7e internationaal Stekelbeesfestival omschreef Guy Cassiers de artistieke lijn van OHS als volgt : "We proberen onconventioneel theater te brengen dat beeldend, associatief en muzikaal is, waar verschillende disciplines elkaar vinden".

In 1991 zet deze artistieke visie zich door en in confrontatie daarmee stelde Kristel De Weerd de festivalprogrammatie samen. Het resultaat getuigde van een artistiek hoogstaande homogeniteit in een waaivormige diversiteit aan voorstellingen die wonderwel als een ketting in elkaar schakelden en getuigden van een verrassende correlatie tussen vormgeving, thematiek, taalgebruik en muzikaliteit.

Artisticiteit primeert

Het is intussen een boutade geworden te beweren dat het kindertheater volwassen is, artistiek volwassen. Het zal wellicht een aantal mensen shockeren te vernemen dat bij sommige kindertheatremakers het "kind" niet langer het uitgangspunt of centrale thema vormt — wat ten slotte een pedagogisch standpunt is. (Kinder)theater mag geen verlengstuk van het onderwijs zijn maar een aparte kunstvorm, gemaakt zoals elke vorm van goed theater nl. vanuit artistieke motieven op een uiterst professionele manier maar met een blijvende verwondering voor het medium. Het eindproduct moet wel voor kinderen toegankelijk zijn en daarin past de 'vanafgrens'. Belangrijk is dan dat programmatoren, ouders en leerkrachten zich aan die vanafgrens houden.

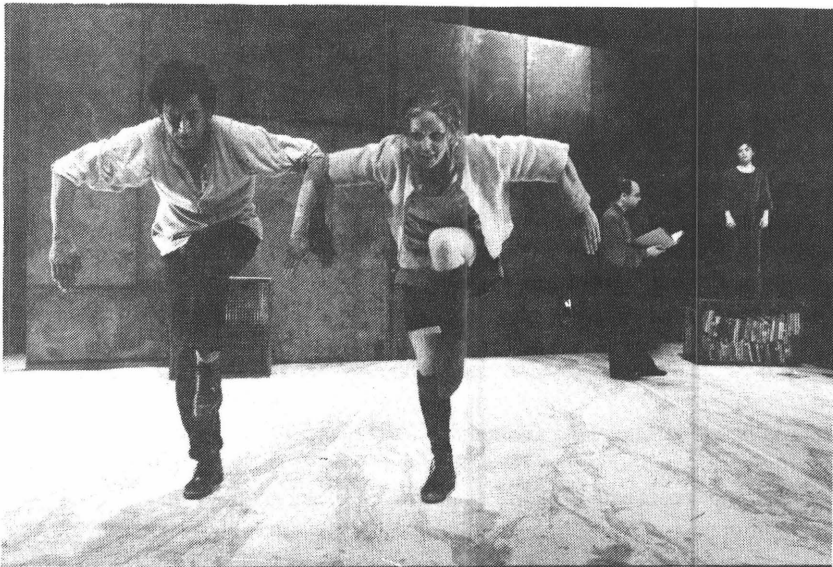
De meest besproken voorstelling van het festival was *De jeugd van Hitler* door de Nederlandse groep *Wederzijds*. Iedere festivalganger zal het erover eens zijn dat de productie artistiek en professioneel de perfectie benaderde maar dat geen enkel kind de voorstelling zonder voorbereiding of nabespreking kan of mag bekijken. De impact van de vormgeving, de inleving en het spel van de acteurs, de muziek en vooral het onderliggende gegeven is zo indringend dat geen enkel kind dat emotioneel zelfstandig kan verwerken.

Vanuit dezelfde optie (kind niet noodzakelijk centraal) programmeerde OHS een voorstelling zoals *Hänschen Klein* door het Zwitserse *Theater Spilkische* in regie van Beat Fäh. Deze productie, gebaseerd op het sprookjesgegeven van Hansje en Grietje, kadert in een weg die de groep de laatste jaren is ingeslagen : ze zijn afgestapt van realistische of moralistische stukken met een voorspelbaar slot en brengen nu eerder gecompliceerde stukken zonder logische, dramatische lijn waarbij de acteurs (en het publiek met hen) geconfronteerd worden met hun eigen conventies en aldus andere en nieuwe waarden in zichzelf erkennen. De groep is ervan overtuigd dat, aangezien ze universele menselijke spanningen en emoties tonen in een intensief lichaamsspel (vanuit de "stomach"), ze ook door de kinderen zullen gevolgd en begrepen worden. Daar de voorstelling in het Duits werd gespeeld, waren er geen kinderen aanwezig en hebben we de stelling niet aan de realiteit kunnen toetsen.

Met de programmering van een voorstelling zoals *Moeders* door *Dito Dito*, werd er nog een stap verder gegaan. Deze productie werd in aanzet niet voor kinderen gemaakt maar is door de grappige speelstijl en het herkenbaar referentiekader voor een tienerpubliek best genietbaar.

"Hänschen Klein" door Theater Spilksichte, Basel

"Kinderjaren" door Huis aan de Amstel

Kracht van het woord

Sinds een paar jaar besteedt het theater vernieuwde aandacht aan de tekst, een tendens die zich doorzet en ook op het festival merkbaar was. Niet alleen door tekstlezingen maar ook door het geven van schrijfofdrachten en het tonen van de theatrale uitvoering was er speciale attentie voor nieuw repertoire.

De kracht van het woord stond centraal in *Figuurlijk natuurlijk* van *Het Gevolg* (tekst van Bart Meuleman). Deze uitgepuurde vorm van 'vertellen' haalde vaak de bovenhand op 'theater'.

Weisst du, wo mein kleiner Junge ist is het absurd, dramatisch resultaat door *Theater der Jugend* uit München van eveneens een schrijfofdracht aan de Nederlandse schrijfster Suzanne van Lohuizen. Deze 'Wachten op Godot' voor kinderen getuigde van een sprankelend surrealisme zowel in dramaturgie als in vormgeving waarvan jong en oud met volle teugen genoten.

Een andere tekstbenadering is het herwerken van bestaande (theater)teksten. Zo was het Nederlandse *Teneeter* te zien met een sterk gestileerde *Viktor* naar het werk van de Franse surrealist Roger Vitrac.

Zeer geslaagd was *Froe Froes* bewerking van Mirbeaus *Kamermeisje*. Een schitterend staaltje van verteltheater waar drie actrices beurtelings in de huid van het kamermeisje kruipen (en elk een bepaald facet belichten) maar tegelijk alle andere rollen uitwisselen zonder een moment het podium te verlaten. Ook *Kinderjaren* door het Nederlandse *Huis aan de Amstel* maakt gebruik van diverse bestaande teksten die handelen over kinderen in de oorlog. Deze produktie heeft nog meer in petto : het is een dans-theaterstuk, een voorbeeld van interdisciplinair werken. Dans en tekst vloeien in elkaar, vullen elkaar aan, correleren tot een boeiend geheel.

Muziek vertelt

Een andere manier van verhalen vertellen en tegelijk interdisciplinair werken is het gebruik van muziek. Het aandeel van de muziek bij een voorstelling schijnt steeds belangrijker te worden, niet louter meer ter ondersteuning. Wat ons tijdens het festival vooral opviel was het bijna uitsluitend gebruik van klassieke muziek, ja zelfs opera (*Compagnia Teatrale Piccoli Principi*).

In *Schumann 360°*, een voorstelling van *Herwig De Weerd*, werd de muziek zelf centraal geplaatst. De muziek werd het uitgangspunt van een sacraal en theatraal gebeuren waarbij deze keer de volwassenen buiten spel werden gezet en de voorstelling slechts 'in de marge' konden bijwonen.

Hoe ernstig de theatermakers hun werk voor kinderen nemen, bemerken we in de uitvoering. In heel wat voorstellingen werd 'live' gemusiceerd : in *Schumann 360°* natuurlijk (op een authentieke Steinway nog wel). In *Weisst du, wo mein kleiner Junge ist* ondersteunt een celliste de muzikaliteit van de tekst. Een violist drijft de emoties ten top in *Het Kamermeisje* en *La grande maison* van *Théâtre de Galafronie* is onvervalst hilarisch muziektheater.

Zelfs het randgebeuren was muzikaal georiënteerd. *De muzikale tuin* was een soort tentoonstelling van een dertigtal door *Etienne Favre* nieuw ontworpen instrumenten zoals een reuzenklavier, een muzikale glijbaan, een bootgitaar, een bellenboom... waarmee de kinderen naar hartelust konden experimenteren en musiceren.

Beeld als communicatie

Behalve de muziek kan ook de vormgeving het uitgangspunt tot een voorstelling vormen. Dan denken we in de eerste plaats aan *Piccoli Principi* en hun spilfiguur Alessandro Libertini, die in eerste instantie schilder en beeldhouwer is. Zijn voorstellingen vertrekken hoofdzakelijk vanuit de vormgeving en een steeds aanwezige kinderlijke naïviteit. De theatraliteit staat steeds in relatie tot objecten. Spelend met symbolen bouwt hij andere symbolen en probeert op die manier communicatie en emotie bij de toeschouwer te creëren. Vorm definieert en vertelt de inhoud.

De productie van *Oud Huis Stekelbees*, *Lavabo* en *Simili* concentreert zich eveneens rond voorwerpen, beelden en video. De confrontatie tussen de verschillende disciplines resulteert hier in ontwapenende momenten van een Chaplinachtige humor waarbij woorden klanken worden, bijzaak zijn.

Lieto e il fine door *Minimal Teatro*, eveneens uit Italië, is een voorstelling waar het woord bijzonder aanwezig is en waar de vergelijking met *Lavabo* en *Simili* zich opdringt door het inventieve gebruik van video en camera : een nieuwe, modernistische vorm van verteltheater.

Spektakel

Het festival werd op zaterdagavond afgesloten in de Hallen van Schaarbeek met *Bichos*, een voorstelling van het Portugese *Teatro O Bando*. Gegroeid vanuit het straattheater en geëvolueerd naar groots spektakel met 12 live muzikanten, veel kunst- en vliegwerk, grootse effecten en zuiderse pathos.

Internationaal niveau

De klemtoon lag bij dit 8e Stekelbeesfestival, meer dan bij vorige uitgaven, op het internationale karakter. De Vlaamse produkties kunnen de internationale vergelijking best doorstaan. Het valt op dat we ondanks een diversiteit aan produkties en artistieke uitgangspunten, toch een eigen Vlaamse klemtoon krijgen met gespitste aandacht voor vormgeving maar vooral met de nadruk op de emotieve interactie tussen artiest en publiek. Dat maakt ons alleen maar nieuwsgierig naar de toekomst en de 9e uitgave van het festival!

Bea MIGOM

"Victor" door Teneeter, Nijmegen